

CELKOM (NE)OBYČAJNÉ VECI IZOLOVANEJ DOBY

19 príbehov z karantény

Ljndeni

Celkom (ne)obyčajné veci izolovanej doby

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Ljndeni

**Marián Szűcs, Monika Kompaníková, Alena Koščálová,
Alexandra Pónyová, Dávid Králik, Katarína Olíková,
Lucia Rabatinová, Ludmila Kolesárová, Sylvia Ondrisová,
Lucia Plaváková, Paulína Poštolková, Šimon Šicko,
Alžbeta Mižigárová, Eva Mosnáková, Jana Kirschner,
Miroslava Ábelová, Pavol Čekan, Mário Gešvantner,
Dominik Graňák, Peter Hámor**

Celkom (ne)obyčajné veci izolovanej doby – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2021

Všetky práva vyhradené.

Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

**CELKOM (NE)OBYČAJNÉ
VECÍ IZOLOVANEJ DOBY**

CELKOM (NE)OBYČAJNÉ VECÍ IZOLOVANEJ DOBY

19 príbehov z karantény

Ljndeni

*Euro z predaja každej knihy je venované
občianskemu združeniu Post Bellum SK,
ktoré na Slovensku vyhľadáva a dokumentuje
spomienky pamätníkov kľúčových
momentov 20. storočia.*

Obsah

Mário Gešvantner	11
Namiesto úvodu	
Monika Kompaníková	25
Keď sa leto stretne so zimou	
Alena Koščálová	31
Pohľadom epidemiologičky	
Ľudmila Kolesárová	43
Dobrý anjel v čase korony	
Dominik Graňák	53
Budúcnosť si formujeme sami	
Eva Mosnáková	67
Dve rôzne izolácie	
Šimon Šicko	75
Veriť v najlepšie, pripraviť sa na najhoršie	
Paula Poštoľková	89
Nejako to (opäť) zvládneme	

Pavol Čekan	101
Slovenská veda ako vyrovnaný hráč	
Katarína Olíková	113
Jar s kanylou v ruke	
Alžbeta Mižigárová	123
Žehra odrezaná od sveta	
Peter Hámor	133
Z Nepálu do karantény	
Sylvia Ondrisová	145
Deväť ponaučení pre život (nielen) v karanténe	
Lucia Rabatinová	157
Keď dobrý tím funguje	
Dávid Králik	165
KO-rona či OK-rona?	
Mirka Ábelová	177
Materská karanténa	
Lucia Plaváková	193
Rozmanitá rodina	
Alexandra Pónyová	203
Zápisky zo štátnej karantény	
Jana Kirschner	213
WATERLOO SUNSET (Pozdrav z londýnskej karantény)	
PodĎakovanie	222

*Tieto príbehy majú zmysel a je dobre,
že sú zaznamenané. Hovoria o nás ľuďoch –
akí sme krehkí a zraniteľní, ale aj o tom,
ako dokážeme v blbých časoch zabojovať
a myslieť na druhých. Verím, že táto kniha
bude mať svoju silu, aj keď koronavírus
zostane už len spomienkou.*

Mário Gešvantner

Pracuje na marketingu vo vydavateľstve Albatros Media Slovakia, kde vymyslel tento knižný projekt, okrem toho moderuje literárnu reláciu *Pena dní_FM* na *Rádiu_FM*. Pôsobil ako hovorca festivalu *Pohoda*, neskôr v agentúre *Real Something* mediálne spolupracoval s hudobnými skupinami *The Ills*, *Diego*, *Swan Bride*, *Elections in the Deaftown* a ďalšími. Mal na starosti PR pre *Bratislava Design Week*, podieľal sa na propagácii vzdelávacích dokumentárnych cyklov *Biele vrany a hrdinovia medzi nami*, ďalej *Prvá* o významných ženách slovenskej histórie, dokumentu *Diera v hlave* alebo animovaného seriálu *Drobcí*. Ako sám hovorí – vo svojom minulom živote pracoval ako športový redaktor, je autorom niekoľkých kníh o hokeji či F1 na čele s bestsellerom *Zlatí chlapci z Göteborgu*.

Namiesto úvodu

Mám strach. Bojím sa tak, že mi zviera vnútornosti a zle sa mi dýcha. Je koniec januára a ja sedím v malom barcelonskom byte na peľasti postele a rukou hladím po čele moju dcéru Grétku. Je horúca a ťažko dýcha. Chvíľku pokojne, no potom sa divoko rozkašle. Suchý, dusivý kašeľ, ktorý akoby sa nemal nikdy zastaviť. *Nie, nie je to korona. Že to nie je korona?* Presviedčam sa v duchu. Vedľa pokojne spí starší Hugo, no aj to sa o dva dni zmení.

„Geško, pospi si, je to len obyčajný kašeľ,“ chlácholí ma Táňa. Vždy mi dokázala pomôcť, aj teraz sa upokojujem, no obavy a strach vo mne naďalej hlodajú...

O štvrt' roka neskôr začínam pracovať na tejto knihe. Robím si zoznam ľudí, ktorých príbehy môžu byť aj príbehmi týchto čias. Čias pandémie. Postupne ich začínam oslovovať. Najskôr s trémou a obavami. Sám mám už reči o korone, pandémii, karanténe či (ne)možnostiach stretnutí plné zuby. Je mi blbé pripomínať to všetko iným a ešte ich prosieť o spísanie ich zážitkov a pocitov. Hanbím sa otravovať ľudí, ktorí musia byť nesmierne zaneprázdnení.

„Gešo, je to krásny projekt, ďakujem, že môžem byť jeho súčasťou,“ hovorí mi do telefónu spisovateľka Monika Kompaniková, keď jej vysvetlím, čo zamýšľame. Rovnaké reakcie dostávam od ľudí, ktorých poznám osobne, no aj od tých, s ktorými sa nepoznám, no verejnosť ich vníma ako celebrity (ts, ts, toto slovíčko...).

„Rada napíšem, čo prežívam,“ s nadšením jej vlastným súhlasí aj psychoterapeutka Sylvia Ondrisová. Kedysi mi zásadne

pomohla identifikovať, čo sa so mnou deje, prečo nevládzem a doslova sa bojím práce pre festival Pohoda, ktorá bola inak pre mňa prácou snov – odhalila moje vyhorenie, nasmerovala ma k liečbe. „Toto môže byť dobrá terapia. Pre mňa, aj pre iných,“ vysvetľuje Sylvia. A tak sa začína príbeh tejto knihy. Ako príbeh terapie, trochu mojej, trochu ostatných autorov a verím, že trochu aj jej čitateľov. Terapie zaznamenávaním celkom (ne)obyčajných príbehov z inej doby...

Do Barcelony sme išli s deťmi otestovať, či už zvládnú mestskú turistiku. Raz som pred nimi spomenul, že by sme tam mohli ísť, a odvtedy nedali pokoj. Výlet si našli pod stromčekom aj so vstupenkami na zápas FC Barcelona – nielen syn, ale aj dcéra chceli veľmi vidieť Messiho. Začalo sa to parádne, bývali sme v malom bytíku kúsok od štadióna Nou Camp, hneď na druhý deň sme sa vybrali na prechádzku. La plaza de España, Montjuic, potom pešo dole na Paral lel, zástavka v malom bistre na tapas, deti si tradične objednali chobotničky a kalamáre, potom do prístavu a pomaly k pláži Barceloneta. Zrazu sa však začala Grétka sťažovať, že jej nie je dobre. Radšej sme sa metrom vrátili do bytu, bolo na nej vidno, že nie je vo svojej koži. A večer prišiel ten strašný kašeľ. Na mobile som zisťoval, ako je na tom Španielsko s chorobou Covid-19, no na konci januára nehlásili ani jeden prípad. Noc bola desivá, strašne som sa bál, takmer som nespal. Nad ránom kašeľ ustal, Grétka vyzerala okej. A hlavne prišla upokojujúca správa zo školy – medzi žiakmi sa objavilo respiračné ochorenie *Mycoplasma pneumoniae*, ktoré sa prejavuje kašľom a teplotami. Riaditeľka prosila rodičov, aby deti s podozrením na chorobu do školy nevozili.

„Áno, tati, predvčerom sme boli v triede len deviati,“ prikyvuje Grétka a mne, aspoň na chvíľku, odľahne. V oddychovom režime si pozrieme Sagradu Familiu, nevidel som ju vyše dvadsať rokov a žasnem, ako práce na nej pokročili. Ešte viac ma však teší, ako sa zaujímajú deti, obdivujú detaily, smejú sa

na Gaudího nápadoch. Táňa nás, samozrejme, odvedie aj k múzeu moderného umenia MACBA, decká sa však netešia na galériu, ale na skejterov, ktorí tu majú svoj legendárny spot. Pred piatimi rokmi sme tu, počas mojej rekonvalescencie, s Táňou strávili veľa času a sme radi, že to baví aj deti. Spolu sa zastrájame, že nabudúce si berieme aj skejty.

Predposledný deň výletu začína kašľať aj Hugo. Odmalička je ťažký prieduškář, v deň futbalového zápasu teda zostávame doma a oddychujeme. Musia predať na Barcelonu nabráť sily! Užili si to, my s nimi. Futbal proti Levante je síce skôr turistickou atrakciou ako fanúšikovským ošialom, ale Messi nastúpil, Barca vyhrala, pukance boli slané a decká nadšené. Na druhý deň ideme domov. Do Huga pchám mentolky, aby veľa nekašľal, na letisku už chodí s rúškom. Vidno, že mu nie je dobre, aj letuška sa pýta, či je v poriadku, ale zvláda. Na Schwechat po nás príde kamarát Fero, takže sme doma rýchlo. Konečne... *Ušli sme korone*, mysleli sme si.

Po návrate som ochorel aj ja. Bolo to také silné, že som prvý raz musel zrušiť živé vysielanie Peny dní_FM. Mal som debatovať s Katarínou Kucbelovou, a keď som jej napísal mail, že reláciu ruším kvôli chorobe, odpísala: „Super! Aj my sme doma chorá celá rodina...“

Dohodli sme sa na ďalšom termíne, nevediac, že ani ten nám nebude súdený. Po mne choroba sklátila aj Táňu. Ale potom strach opadol, naskočili sme do bežného denného rytmu, užili sme si jarnú lyžovačku. Až prišla prvá marcová nedeľa a zavreli stredné školy. V pondelok som už nechal deti doma. Po tom, čo sa dialo v Taliansku a Španielsku, som veril, že rovnaké rozhodnutie padne aj o základných školách. Stalo sa. Zostali sme doma.

Aj v práci sme prepli na homeoffice. Prvý týždeň sme riešili bežnú prevádzku, či budeme pracovať z domu naozaj všetci, ako si nastavíme porady, čo je priorita. Keď sa zatvorí všet-

ky kamenné kníhkupectvá, rýchlo sústredíme všetku pozornosť na online priestor. Samozrejme, hlavou sa mi ženie, aby firma, ktorá živí nemálo ľudí, nepadla na dno, no rovnako verím našim knihám a tomu, že môžu byť pre dospelých, ale najmä deti, zmysluplným trávením času. Myslel som, že ho budem mať nadostač, no prekvapuje ma, koľko z neho miniem za počítačom. Okrem roboty aj veľa čítam, hľadám informácie o víruse, pandémie. Prepadajú ma obavy, potom nádej, potom zase strach a napokon viera, že to nedopadne katastroficky. Čítam si výpovede ľudí z rôznych profesií a premýšlam, čo všetko musia prežívať. Čo riešia lekári, vedci, ale aj umelci, športovci, podnikatelia... Že teraz je zaujímavý každý príbeh, ako zrazu nikto nie je obyčajný človek, ale niekto hodný záujmu. A vtedy mi to tak nejak napadne – knihy sú to, čo vieme robiť najlepšie! Urobme knihu príbehov z karantény! Nápad prejde jednohlasne, o chvíľku mi v mailovej schránke pristane návrh názvu: COVID-19: Celkom (ne)Obyčajné Veci Izolovanej Doby – 19 príbehov z karantény. A ide sa na to!

Len málo oslovených odmietne, ostatným sa nápad páči. Sú takí, ktorí si netrúfajú napísať ho sami – buď preto, že nemajú skúsenosti, necítia sa na dlhší text, alebo sú takí zaneprázdnení, že by to nezvládli z časových dôvodov. Ale radi svoj príbeh porozprávajú. Premýšlam, kto by si ho vypočul, nahral a napísal najlepšie, ako sa dá, a napadá mi bývalý kolega, novinár Maroš Szücs. Fantasticky sa osvedčil pri podobnom projekte – je to človek, ktorý vie nielen písať, ale aj sa dobre pýtať a hlavne počúvať. Neváha a ja viem, že to bude skvelé čítanie. A keď sa po uvoľnení opatrení stretne na pive, dokážeme o knihe, príbehoch a ľuďoch, ktorých sme oslovili, hovoriť hodiny...

Nadšenie cítim aj z ďalších. Ľudmila Kolesárová z Dobrého anjela, s ktorou sme v minulosti už spolupracovali, svoj príbeh napíše sama, no hneď prináša aj ďalšie nápady. „Mal by tam byť aj niekto z rómskej komunity, mali to ťažké,“ radí mi. A tak sa postupne cez Človeka v ohrození a organizáciu Zdravé regióny

ny dostávam až k Haľke – pochádza priamo zo Žehry, kde boli podmienky najprísnejšie a ona tam pracovala ako terénna asistentka. Rozpráva o niečom, čo si len málokto vie presne predstaviť, no ide z toho ohromná sila. Cez Lindu Vallovú sa snažím nakontaktovať na Janku Kirschner, ktorú manažuje. Za krátky čas mi odpovie, že do toho ide. Každá takáto správa mi robí radosť, Sylvia mala pravdu, je to terapia. Dostávam kontakt na lekárku Alenu Koščálovú, píšem jej esemesku, kto som a čo vlastne chcem. Keď mi zatelefonuje, je úplne žoviálna. „Môžeme si tykať, dobre?“ spustí na mňa. „Boli sme spolu v tábore Stromu života, v Arboréte Mlyňany, strašne dávno to je,“ šokuje ma a ja pátram v hlave, ktorá z vtedajších kamarátok to bude. Sľubujem jej, že sa po rokoch stretne na krste knihy. Je jasné, že už len kvôli tomu ju musíme dokončiť!

Musíme síce zrušiť niekoľko lyžiarskych víkendov, takisto výlet do Švédska, koncert Nicka Cavea a následný menší roadtrip. Ale do prírody sme chodiť neprestali, našli sme krásne miesta aj v okolí Bratislavy, ba dokonca priamo na okraji mesta. Jarovská bažantnica je naozaj čarovné miesto. Keď vyjdeme z lesa, vidíme veterné mlyny v Rakúsku, po ceste za poľom ide policajné auto. Deckám rozprávame o tom, že kedysi za socíku bolo toto normálne – do Rakúska nikto ísť nemohol a na hraniciach stále striehli vojaci... Vyberieme sa aj na kratšie túry v Malých Karpatoch. Mapy nemáme, ideme len tak a väčšinou zabľúdime. Niekde v lese zjeme lepeňáky a ideme naspäť.

Čo je však šialenejšie, začali sme spolu behať. Otváram trauma z mladosti, keď si zo mňa na základke aj gympli robili žarty, že mám najsmiešnejší bežecký štýl na svete. Prvýkrát dáme šesť minút. Nie, nie je to preklep – vydržali sme presne šesť minút. Ale postupne pridávame a je to fajn. Neviem, čo hovorí telo, ale hlave to jednoznačne pomáha. Berieme behať aj deti. Hugo mi utečie hneď a teší ho, ako mi naložil. Viem, že na toto nikdy nezabudnem. S Grétkou sa predháňame, kto spraví lepšie fot-

ky na instagram. Spokojne konštatujem, že jej fotenie fakt ide. Takisto neprestala hrať na klavír – aj keď nemá hodiny, naši sme jej aplikáciu. Grétko si s jej pomocou denne zahrá sama aj hodinku.

Som fascinovaný tým, ako si deti rýchlo zvykli na online výučbu a smejem sa, ako rýchlo nabrali dospelácke maniere. Síce si dajú pekné tričká, no inak zostávajú v pyžamách, a keď sa dá, učia sa rovno z postele. Ani ich netreba veľmi kontrolovať, berú to zodpovedne. Popoludní pracujú na projektoch a zadaniach, ktoré dostali. Robia ich rýchlo, nech majú potom čas na playstation a čítovanie s kamošmi.

Sme doma stále spolu a je nám dobre. Pozrieme si nejaké seriály, dali sme komplet všetky série Peaky Blinders (Gangy z Birminghamu), neskôr poetický seriál Tales from the Loop (Príbehy zo slučky), nakrútený podľa knihy od Simona Stålenhaga. Hudba Philipa Glassa ma dojíma. Táňa začala hrať na gitare, ja som sa prihlásil na online výučby basgitary, no, priznávam, veľa som tomu nedal, radšej som si čítal. A veľa.

Popri robote nám na viac čas ani nevyšiel. Nezasilikónovali sme sprchovací kút, ako sme chceli, neopravili dvere na skrini, nezoradili cédečka. Nevadí, aj tak nám bolo dobre. Mať pri sebe človeka, s ktorým môžete stráviť dvadsaťštyri hodín denne niekoľko mesiacov bez jediného problému, je privilegium. Aj keď, kamaráti mi chýbajú, v piatky sa stretávame. Pripíjame si cez telefóny, počítače a občas aj pekne zažúrujeme. Spolu, aj keď každý doma sám...

Akurát ten online svet mi postupne začína liezť na nervy. Ešte na začiatku karantény som s chuťou odmoderoval online debatu festivalu Sharpe o situácii v hudobnom priemysle, no postupne ma online stretnutia aj služobné mítingy cez skype či zoom začali extrémne unavovať.

Len – porady s kolegami dávajú zmysel. Veľmi skoro plánujeme, čo budeme robiť, keď sa opäť otvoria kníhkupectvá. Nápadov je mnoho, prichádzame s myšlienkou podporiť kníhkupcov,

hlavne tých malých, lokálnych, ku ktorým majú ľudia osobný vzťah. Kníhkupci sú tí, na ktorých stojí knižný svet, tak ako sú malé kluby základom hudobnej scény. A tak vznikajú albatrosácke príbehy s vôňou knihy, píšú nám ich známi spisovatelia aj neznámi štangasti a zverejňujeme ich na sociálnych sieťach. Keď sa naozaj otvára, spúšťame aj finančnú podporu. Za každú našu predanú knihu dostane kníhkupec 30 centov navyše. Ono sa to zdá, že tridsať centov je nič, ale v konečnom dôsledku je to slušná sumička. Pripájame sa k českým kolegom, ktorí rozbehli zamestnaneckú zbierku pre Človeka v tísní. My podporíme Človeka v ohrození. Každé jedno euro naši majitelia spätnásobia a k tomu ešte pridávame množstvo kníh pre marginalizované komunity.

Pomáhať naozaj pomáha. Ludmila Kolesárová ma spája so Zuzanou Suchovou, ktorá sa venuje fundraisingu a je jednou z hlavných postáv iniciatívy Kto pomôže Slovensku. Najskôr mi slúbi, že sa pokúsi na knihu prehovoriť aj Šimona Šicka, ktorý tento parádny projekt vymyslel. Vďaka nemu ľudia pomohli tam, kde bolo treba, vyše miliónom eur. No bavíme sa aj o tom, že by sme z predaja knihy podporili dobrú vec. Zuzana verí, že na jeseň už iniciatíva Kto pomôže Slovensku nebude potrebná, a tak navrhne niekoľko organizácií, ktorým by pomohla hocijaká podpora. Zvažujeme a vyberáme si Post Bellum. Ide o organizáciu, ktorá vyhľadáva a zbiera silné a dôležité príbehy našej histórie – robí teda niečo podobné, ako sa snažíme my. Aj táto kniha je knihou príbehov a za každý predaný kus im venujeme jedno euro. Kontakujem riaditeľku Sandru Polovkovú a tá mi hneď navrhne ďalší príbeh – príbeh deväťdesiatročnej Evy Mosnákovej. Pani, ktorá prežila holokaust a teraz musí byť zatvorená medzi stenami svojho bytu. A bojuje. Nielenže používa nový tablet na kontakt s najbližšími, ale svoj príbeh napíše sama. Priznávam, že som bol až dojatý a nebolo to len raz. Teší ma, že budeme mať v knihe nielen známe osobnosti, ale že tam bude aj niekto, kto prežil holokaust či zástupkyňa rómskej

menšiny. Menšinu reprezentuje aj právnička Lucia Plaváková, ktorá žije v jednej domácnosti so svojou partnerkou a s dcérou. A to na Slovensku (zatiaľ) nie je bez problémov. Aj preto je fajn, že sa k autorom pridala aj ona.

V hlave som si nevedomky sociálny odstup zamenil za prísnu karanténu. Postupne si zvykám, no stále som v akomsi strese, keď mám ísť do obchodu alebo keď si idem do kancelárie porobiť veci, na ktoré treba tlačiareň a skener. Vyhovuje mi pracovať doma, dva roky na voľnej nohe ma naučili nemrhať čas. Dokážeme urobiť veľa vecí, v rádiu však chvíľku nevieme, čo ďalej s večernými reláciami a Penu dní_FM s Katkou Kucbelovou opäť odkladáme. O niekoľko dní mi však píše šéfka „Efemka” Janka Imrichová, či by som predsa neskúsil ísť live. Už dávno sme boli dohodnutí so šéfom Artfora Vladom Michalom a on súhlasí. Ako sa relácia blíži, som stále vo väčšom a väčšom strese.

Vtedy si však spomínam na svoju neurologičku, ktorá ma liečila po pravidelných závratoch a kolapse na sklonku roka 2018. „Máte pohotovostné lieky?” pýtala sa, keď určila príčinu slabosti a závratov – po vyhorení a totálnom vyčerpaní po nástupe do novej práce sa u mňa začali spúšťať panické ataky. „No ale musíte mať!” A predpísala mi lexaurin. Nie na dlhodobé užívanie, len na chvíľe, keď budem mať pocit závratov, slabosti a nastupujúceho ataku. Vždy som mal pri sebe tabletku, ale nikdy som ju nemusel užiť. Teraz si kontrolujem, či sú ešte v záruke, a keď idem po dlhom čase do rádia vyselať, dávam si polovičku. Asi zabrala, po niekoľkých minútach v štúdiu a čase strávenom s reálnymi ľuďmi sa cítim lepšie. Ale tabletku si musím dať aj o dva týždne, keď sa nám na tretí pokus podarí stretnúť s Katkou Kucbelovou. Po čase už lieky nepotrebujem, veď to mala byť len pohotovosť a snažím sa stretnutia zvládať sám.

Ale nie vždy. Po uvoľnení začíname s Táňou a kamarátkami Isom a Luciou skejtovať. Teda, oni skejtujú a ja sa len na doske kolobežkujem. Na uliciach či parkoviskách sa cítim okej, keď

však mám ísť do známej Jamy a vidím, koľko je tam ľudí, som paralyzovaný. Nedokážem tam ísť, ešte nie som pripravený.

Ale bojujem. Druhý májový víkend, keď je povolené prena-
jímať chaty, vyrážame do Malej Fatry. Objednávame si malú
chatku, sme tam sami a máme všetko, čo potrebujeme. Cez
deň na túre, jedna trvala vyše desať hodín a od detí sme si užili
kompletný diapazón emócií, večer si opekáme a grilujeme. Je
mi dobre, príroda opäť liečila.

Aj práca na knihe je akási uvoľnenejšia. Píše mi vedec Pavol Če-
kan, ktorý stál na čele tímu, čo vymyslel slovenský test vírusu: „Ak
chcete, venujem knižke aj básničku. Samozrejme, iba ak chcete. Ja
mám takú múzu raz za desať rokov, takže to nie je žiaden Rúfus,
ale keby sa vám páčila a máte pre ňu v knihe miesto, tak je vaša.“

Miesto som našiel, tu je:

Kúpili sme si čas,
strach je v každom z nás,
čo bude o mesiac či o rok,
nikto z nás nie je prorok.
Som doma a čakám.

Kúpili sme si čas,
lebo nič iné nemá zmysel,
ochrániť seba a každého z nás,
to zamestnáva moju myseľ.
Som doma a čakám.

Priateľstvá a lásky
nahradili masky,
hrať divadlo sa neoplatí.
Je to všade medzi nami,
či si cudzí a či známy.
Som doma a čakám.